

Forhandling om forståelse

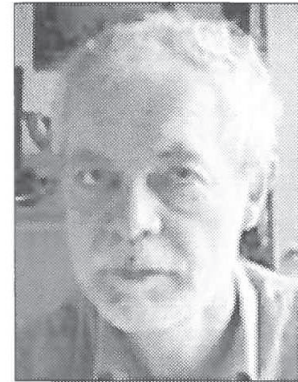

Kirsten Andersen

Cand.mag. i russisk, serbokroatisk og kunsthistorie
Århus Kommunes Sprogcenter.

Holger Hermansen

Cand.phil. i russisk
Århus Kommunes Sprogcenter.

The difficulty is that the classroom methods that most teachers think of as tools for teaching listening comprehension in fact amount to a form of continuous testing...(Anderson/Lynch p.66)

Lytteforståelse gennem tekstlignende aktiviteter

Nedenstående tekstboks giver et indtryk af, hvordan der testes i lytteforstå-

else til Almenprøve 2, udslusningsprøven i dansk som andetsprog. Prøvedeltageren får udleveret et støtteark med syv spørgsmål til en videosekvens og skal så efter tre gennemlytninger prøve at besvare de syv spørgsmål, dog gerne som et led i et referat af sekvensen.

Lytteforståelse: Kørestolsbrugere i bybusser? Almenprøve 2, maj-juni 2000

TV2 Set & Sket 6.11.98

Indslaget handler om en kørestolsbrugers problemer med bybusserne i Århus.

Følgende personer bliver interviewet:

Fetneh Jensen, kørestolsbruger
Kaj Hvid, trafikchef ved Århus Sporveje

Poul B. Skou, rådmand for trafik, Århus Kommune

Opgaver

- 1 Hvilke problemer har Fetneh Jensen, når hun skal køre med bus i Århus?
- 2 Hvordan beskriver Fetneh Jensen situationen?
- 3 Hvad mener Poul B. Skou om kørestolsbrugernes brug af bybusserne?
- 4 Hvordan kan kørestolsbrugere i Århus løse deres transportproblem?
- 5 Hvordan løser Københavns Kommune problemet?
- 6 Hvad ønsker Fetneh Jensen?
- 7 Hvorfor vil Poul B. Skou ikke give kørestolsbrugere mulighed for at køre med bybusserne i Århus?

Lytteforståelsesøvelsen i den nyeste begynderbog i dansk som andetsprog er skåret over den samme læst som testen, dog er introduktionen udvidet med en liste over vigtige (?), nye(?) ord.

Nina fortæller om sig selv og sin familie.

Besvar spørgsmålene i par.

Her er nogle ord fra videoen, som kan hjælpe:

Århus – Ålborg – studerer – spændende – godt humør
tankstation – arbejdsløs – mekaniker – datalogi

Hvem er John, og hvad laver han?

Hvem er Leo, og hvad laver han?

Hvornår begyndte Nina at studere?

Hvordan går det med Ninas forældre?

Hvad synes Nina om Leos børn?

Hvem kan Nina ikke lide og hvorfor?

(Per Pinholt, Jokeren, Øvebog 1, s. 39)

Såvel testen som lytteøvelsen lægger op til én form for lytning: Selektiv søgelytning efter information, som kan bruges til at besvare kontrolspørgsmål.

Men det er næppe den bedste måde at arbejde med lytteforståelse i undervisningen. Når læreren på denne måde

stiller spørgsmål, som hun kender svaret på i forvejen, bliver lærings-situationen let til en testsituation, hvor mulighederne for 'ægte' kommunikation er begrænsede. Der opstår en forestilling om, at lytteforståelse kan måles og udtrykkes som en procentdel af den perfekte (100%) forståelse, som kun læ-

rerer sidder inde med. Denne kvantificering af forståelsen giver ringe muligheder for en interaktiv proces, hvor betydning / viden ikke leveres til en passiv modtager i form af en én gang for alle færdig informationspakke, men opstår igen og igen ved forhandling.

Her er vi så tilbage ved spørgsmålene. En stor del af såvel den personlige, individuelle forhandling med (lytte)teksten som den interaktive forhandling er baseret på spørgsmål. Men det er vel at mærke spørgsmål, som kursisterne selv stiller. Man må regne med, at en afgørende forskel mellem den gode og den dårlige lytter netop består i, at den førstnævnte hele tiden stiller spørgsmål til (lytte)teksten.

Lytteforståelse på elevernes initiativ

Hvordan ser alternativet til den velkendte model med kontrolspørgsmål ud? Det giver vi et bud på nedenfor. I den beskrevne fremgangsmåde gøres den indbyrdes forhandling mellem kursisterne til omdrejningspunktet i arbejdet med videoklip:

- 1 Kursisterne ser et videoklip. De ser det uden lyd, hvorefter de i grupper forhandler om, hvad de har set. De må gerne bruge ordbog (dansk-dansk / tosproget). Hver gruppe rapporterer i plenum i form af en kommenteret stikordsliste.
- 2 Kursisterne ser videoklippet igen, stadig uden lyd. De diskuterer, om de har skiftet mening.

Billedsiden i videoklip som kilde til forståelse forsømmes ofte. Den bliver

her en del af førlytningen, hvor forforståelse og relevant ordforråd aktiveres.

- 3 Kursisterne ser videoklippet for tredje gang, med lyd. De diskuterer, i hvilken grad deres forståelse nu stemmer overens med den forståelse, der var baseret udelukkende på billederne. De justerer deres stikord / nøgleord.
- 4 Derefter får de til opgave gruppevis at forhandle sig frem til fem (relevante) spørgsmål, som kan besvares ved at se / lytte til klippet.
- 5 Kursisterne ser klippet igen og justerer evt. deres spørgsmål. De stiller spørgsmålene til de andre grupper.

Der kan uden videre indlægges et konkurrencemoment. Hvis læreren sidder og brænder for at komme ind i sin normale rolle som kontrollant, kan hun lave regler og være dommer. Men også dette kan man som regel med fordel overlade til kursisterne.

Der lægges ikke skjul på, at det er kontrolspørgsmål, der stilles, idet man jo i grupperne skal være enige om svarene på egne spørgsmål. Men spørgsmålene er fremkommet ved forhandling i flere omgange.

- 6 Kursisterne ser klippet en sidste gang.

Modellen er anvendelig på et hvilket som helst niveau. I et temaforløb om videnskab har vi brugt en sekvens på 2 min. 15 sek. fra en udsendelse i DR2 om videnskaben i det 20. århundrede. Først billedsiden. Der vises et nyt bil-

lede ca. hvert tiende sekund:

Billede 1: billede af nobelprisoverræk-
kelse i begyndelsen af det 20. årh.

Billede 2: foto af Röntgen

Billede 3: levende billede af en rønt-
genfotograferet hånd, der bevæger
sig

Billede 4: Røntgenfoto af Röntgens ko-
nes hånd med ring

Billede 5: Røntgenfoto af Röntgens as-
sistents hånd

Billede 6: Foto af to personer under
røntgenoptagelse

Billede 7: Foto af to andre personer un-

der røntgenoptagelse

Billede 8: Røntgenfoto af fod i sko

Billede 9: Røntgenfoto af to frøer

Billede 10: Røntgenfoto af to hænder i
et håndtryk

Billede 11: Reklame for et hjemmerønt-
genapparat (engelsk)

Billede 12: Foto af kø med folk, der
venter på at blive røntgenfotogra-
feret

Billede 13: Røntgenbillede af hånd med
hagl i

Billede 14: Levende billede af flasker
med mystiske kemiske væsker, der
damper

Båndudskrift (speakerkommentar samt interview):

Wilhelm Conrad Röntgen bliver den første nobelpristager.

“Man kan godt sige, at Röntgen på mange måder var en typisk repræsentant for videnskaben omkring 1900. Han var universitetsprofessor. Han var hårdt-
arbejdende. Han var hengiven til sin videnskab, som han ikke blot opfattede
som et arbejde, men også som et kald. Og så er det også værd at nævne, at
han var tysker, han var en ... han repræsenterede den nye stærke tyske
forskningstradition, der netop på det tidspunkt havde gjort Tyskland til ver-
dens videnskabelige supermagt.” (*Helge Kragh, Professor, Institut for Viden-
skabshistorie, Aarhus Universitet*)

Aftenerne bliver sene i Röntgens laboratorium på Physikalisches Institut ved
Würzburger Universitet. Og det er da også en aften, hans gennembrud kom-
mer. Hans opdagelse er en revolution for lægevidenskaben og for menne-
skets bevidsthed: Vi kan se durk gennem os selv. Röntgen fotograferer sin
kone og sin assistent. I løbet af få måneder er Röntgens navn på alles læber,
og hans opdagelse får lov at danne sine bleggrønne billeder på skærme i tal-
rige laboratorier og pæne hjem verden over.

Alt bliver røntgenfotograferet i årene efter opdagelsen, og de nye x-stråler
bliver en gimmick, man kan benytte som underholdning. Der går sport i at se
gennem sin egen hånd. De, der har råd, kan købe udstyret selv. Andre må stå
i kø og komme til efter tur.

X-strålerne virkelige værdi er åbenlys for lægevidenskaben. Efter en skudulykke ses haglene i denne hånd tydeligt på dette fotografi fra 1896.

De mystiske x-stråler modtages som et mirakel, og sådan er det ofte med nye opdagelser.

Resultatet af gruppearbejdet blev 15 forskellige spørgsmål:

Spørgsmål fra gruppe 1:

- Hvilket år fik Röntgen Nobelprisen?
- På hvilket institut var Röntgen ansat?
- Hvilke fornavne havde Röntgen?
- Hvem repræsenterede Röntgen [inden for forskningen]?
- Hvordan kunne man selv [o. år 1900] opleve Röntgens opdagelse?

Spørgsmål fra gruppe 2

- Hvem fik den første Nobelpris?
- Var Röntgens opfindelse populær / nyttig / brugbar?
- Hvis hånd tog han først billeder af?
- Hvordan var Tyskland [inden for videnskaben] i begyndelsen af det 20. årh.?
- Kunne man købe røntgenapparater?

Spørgsmål fra gruppe 3:

- Hvad repræsenterede Röntgen for Tyskland?
- Hvem var de første mennesker, der blev fotograferet af Röntgen?
- Hvordan opfattede folk Röntgens opfindelse?
- På hvilket laboratorium forskede Röntgen?
- Hvornår begyndte Röntgen at fotografere?

7 Hele denne lytte- og forhandlingsproces har sandsynligvis affødt nye spørgsmål. Hver gruppe skal nu forhandle sig frem til enighed om tre spørgsmål med relation til emnet, som videoklipet ikke giver svar på. Hele klassen finder - gerne i par eller grupper - f.eks. vha. søgning på internettet eller på et bibliotek frem til svarene på disse spørgsmål. Derefter rapport i plenum, evt.

den følgende undervisningsgang

Nedenfor følger kursisternes egne spørgsmål til videre informationssøgning = 3x3 spørgsmål til søgelæsning:

Hvornår begyndte man at bruge røntgenstråler til behandling af sygdomme?

Har røntgenstråler noget med neon at gøre?

Hvordan opdagede man røntgenstrålerne?

Hvorfor begyndte Röntgen at interessere sig for røntgenstråler?

Havde Röntgen børn?

Hvornår blev Röntgen født, og hvornår døde han?

Hvilke sygdomme kan opdages med røntgenstråler?

Hvad hed Röntgens kone?

Hvad for en familie kom Röntgen fra?

- 8 Herefter kan det diskuteres, om der er opstået flere spørgsmål under søgningen, og om man evt. skal fortsætte med at udvide sin viden om emnet.

Men hvad med læreren, som bliver fritaget fra at bruge en stor del af sin mentale energi på producere kontrolspørgsmål og kontrollere, om de bliver besvaret 'korrekt'? Hun kan naturligvis træde til som konsulent, men kan ellers

bruge sin frigjorte energi til bl.a. at observere, hvordan forhandlingen om mening foregår. Eller til at observere, hvad der sker, når kursisterne skifter fra rollen som 'konsumenter' til rollen som 'producenter'.

Litteratur

Anderson, A. & T. Lynch: Listening. Oxford; Oxford University Press, 1988.